
Propietat intel·lectual

PID_00227126

Raquel Xalabarder Plantada
Ramon Casas Vallès

Material docent de la UOC

Raquel Xalabarder Plantada

Catedràtica de Propietat intel·lectual als Estudis de Dret i Ciència Política de la UOC. Master of Laws (1993) i Visiting Scholar a la Columbia University Law School de Nova York. Tutora de l'Acadèmia de l'Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual (OMPI).

Ramon Casas Vallès

Professor de l'Escola Judicial del Consell General del Poder Judicial i professor titular de Dret Civil de la Universitat de Barcelona.

La revisió d'aquest material docent ha estat coordinada per la professora: Judith Clares Gavilán (2017)

Primera edició: febrer 2017
© Raquel Xalabarder Plantada, Ramon Casas Vallès
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2017
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL
Dipòsit legal: B-4.000-2017

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

Parlem de propietat intel·lectual (PI), en l'àmbit espanyol, per a referir-nos al règim de protecció que la llei atorga als autors (drets d'autor) i als artistes, productors i altres entitats (drets connexos). El nom, però, no hauria de confondre'ns. L'anomenem «propietat» i, en alguns aspectes, la PI és com qualsevol altra propietat: per exemple, l'exclusivitat que confereix tot règim dominical, la facultat de disposar-ne, o la possibilitat d'heretar-la. En molts altres aspectes, en canvi, la propietat intel·lectual és un règim molt diferent al de la propietat tradicional: la propietat intel·lectual està limitada temporalment (no es protegeix eternament), una obra pot ser objecte de gaudi en condicions de no-rivalitat (per diferents persones alhora) i sense que això la destrueixi (no s'esgota per l'ús), i –potser el tret més distintiu– l'objecte de protecció no és un bé tangible (moble o immoble) sinó un bé intangible: el producte resultant de l'«intel·lecte» humà.

El règim de la propietat intel·lectual deriva directament del dret fonamental a la llibertat d'expressió i la creació artística. De fet, la Carta europea de drets fonamentals reconeix la propietat intel·lectual com un dret fonamental.

D'altra banda, la protecció dels drets d'autor i de la PI –en general– és un component fonamental en l'economia dels països desenvolupats. Les indústries basades en el dret de propietat intel·lectual (en sentit ampli, inclosos els drets d'autor, les patents, les marques i els dissenys industrials) generen una part important de l'activitat econòmica de la UE i, també, d'Espanya.

En aquesta assignatura estudiarem els fonaments d'aquest règim de propietat (drets d'autor i connexos) i, en concret, dos tipus de produccions intel·lectuals: l'audiovisual i la periodística, l'activitat de les quals s'alimenta de continguts protegits per la propietat intel·lectual i, al mateix temps, la nodreix aportant nous continguts protegits.

El seu estudi s'emmarcarà en l'àmbit legislatiu espanyol, però sempre tenint en compte el context de globalització normativa, ja que, com veurem, la normativa nacional de la PI està molt influenciada tant per les directives d'harmonització de la UE (dictades per tal d'assegurar el funcionament correcte del mercat interior) com per tractats i fòrums internacionals (Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual, l'OMPI, i Organització Mundial del Comerç, l'OMC).

A més de la importància econòmica i de la creixent «aproximació» normativa de la Unió Europea i també internacional, cal esmentar encara un altre factor determinant en la legislació de la propietat intel·lectual: la constant evolució tecnològica i dels mercats. Ja des de l'aparició de la impremta de Gu-

tenberg, la propietat intel·lectual sempre ha estat en relació amb la tecnologia i els mercats: és impensable un règim de propietat intel·lectual sense mercats i modalitats de distribució, o sense un públic de potencials consumidors. Amb l'arribada de la tecnologia digital ens qüestionem molts dels fonaments d'aquest règim de propietat: els conceptes d'autoria i originalitat, l'abast dels drets exclusius que la llei atorga als autors i el seu termini de protecció, i els límits que la llei estableix a aquests drets a fi d'assegurar l'exercici d'altres drets fonamentals com la llibertat d'expressió, l'accés a la cultura, els drets d'educació i recerca i la llibertat d'informació. Fins i tot podem arribar a qüestionar la bondat d'aquest règim en el context d'internet.

En reflexionar sobre tots aquests temes, sempre hem de tenir present l'objectiu doble d'aquest règim de propietat intel·lectual: d'una banda, assegurar que autors i titulars puguin obtenir un benefici econòmic a canvi del seu esforç (creatiu o artístic) o de la seva inversió (econòmica o professional) i, d'una altra, fomentar el continu creixement cultural d'una comunitat. La creació intel·lectual beneficia tota la comunitat; és just que els qui la fan possible puguin obtenir a canvi un benefici econòmic i és útil per a assegurar la contínua creació intel·lectual i la inversió en aquesta.

Objectius

Els objectius que es persegueixen amb aquesta assignatura són:

1. Conèixer els principis bàsics que estructuraven el sistema de protecció dels drets d'autor i connexos: obra o prestació, drets, límits i contractes.
2. Conèixer les transformacions més importants que la tecnologia digital ha ocasionat (i ocasiona) en aquest sistema.
3. Conèixer els sistemes especials de protecció de programes d'ordinador i bases de dades.
4. Conèixer i distingir els conceptes d'obra audiovisual i d'enregistrament audiovisual, el règim de titularitat de drets i les principals clàusules contractuals de la producció audiovisual.
5. Conèixer els principals mitjans de finançament d'una producció audiovisual, així com els contractes i «finestres» d'explotació audiovisual.
6. Entendre el règim de protecció dels artistes, intèrprets i executants que participen en la producció audiovisual.
7. Conèixer i distingir els conceptes d'obra periodística, obra fotogràfica i mera fotografia.
8. Entendre el règim de protecció dels periòdics i bases de dades de continguts periodístics.
9. Conèixer l'abast i els requisits dels límits per a finalitats d'informació.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Introducció a la propietat intel·lectual

Ramon Casas Vallès i Raquel Xalabarder Plantada

1. Els fonaments del règim de propietat intel·lectual
2. Règims especials de la propietat intel·lectual
3. Els drets connexos

Mòdul didàctic 2

L'obra i gravació audiovisual

Raquel Xalabarder Plantada

1. L'obra audiovisual
2. Obra en col·laboració: coautoria i termini de protecció
3. Els drets morals sobre l'obra audiovisual
4. Els drets patrimonials
5. El contracte de producció audiovisual. Presumpció de cessió a favor del productor
6. Remuneració dels coautors
7. Obres preexistents
8. L'enregistrament audiovisual
9. La producció i explotació audiovisual
10. Els artistes: intèrprets i executants
11. L'obra radiofònica

Mòdul didàctic 3

L'obra periodística

Raquel Xalabarder Plantada

1. La protecció de les notícies: informació i expressió
2. Les fotografies: obra o mera fotografia?
3. La producció audiovisual
4. La titularitat dels drets d'explotació: Publicacions periòdiques i bases de dades
5. Límits

Abreviatures

ADPIC *m* Acord sobre drets de propietat intel·lectual relacionats amb el comerç. Vegeu *TRIPS*

AP *f* Audiència Provincial.

CC *m* Codi civil

CE *f* Constitució espanyola

DCE *f* Directiva 2000/31/CE, de 8 juny, sobre el comerç electrònic

DDASI *f* Directiva 2001/29/CE, de 22 de maig de 2001, relativa a l'harmonització de determinats aspectes dels drets d'autor i drets afins als drets d'autor en la societat de la informació

ISP *m pl* Internet Service Providers

LSSICE *f* Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic

OMC *f* Organització Mundial del Comerç. Vegeu *WTO*

OMPI *f* Organització Mundial de la Propietat Intel·lectual

PMA *m* *post mortem auctoris* (a partir de la mort de l'autor)

SAP *f* Sentència de l'Audiència Provincial.

STJUE *f* Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea.

STS *f* Sentència del Tribunal Suprem.

TJUE *f* Tribunal de Justícia de la Unió Europea

TRIPS *m* Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. Vegeu *ADPIC*

TS *m* Tribunal Suprem.

TRLPI *m* Text refós de la llei de propietat intel·lectual

WIPO *f* World Intellectual Property Organization. Vegeu *OMPI*

WTO *f* World Trade Organization. Vegeu *OMC*.

Bibliografia

Bercovitz Rodríguez-Cano, R. (coord.) (2015). *Manual de propiedad intelectual* (6a. ed.). València: Tirant lo Blanch.

Bercovitz Rodríguez-Cano, R. (coord.) (2007). *Comentarios a la Ley de Propiedad Intelectual* (3a. ed.). Madrid: Tecnos.

Rodríguez Tapia, J. M. (coord.) (2007). *Comentarios a la Ley de propiedad intelectual*. Madrid: Civitas.

Bibliografía complementaria

Díaz Noci, J. (coord.) (2003). *El periodista ante el mercado laboral*. Bilbao: UPV.

Donaire, F. J.; Planells de la Maza, A. J. (2012). *La protección jurídica de los derechos de autor de los creadores de videojuegos*. Madrid: Trama Editorial. Fundación Arte y Derecho.

Erdozain, J. C. (2002). *Derechos de autor y propiedad intelectual en Internet*. Madrid: Tecnos («Práctica Jurídica»).

Esteve Pardo, A. (2003). *Contratos multimedia*. Madrid: Marcial Pons.

IFJ (2000). *Derechos de autores para todos*. http://www.ifj.org/fileadmin/images/Authors__Rights/ARLondres2000ES.pdf

Ficsor, M. (2002). *The Law of copyright and the Internet - The 1996 WIPO Treaties, their interpretation and implementation*. Oxford: Oxford University Press.

Garrote, I. (2007). *El derecho de autor en Internet. La Directiva sobre derechos de autor y derechos afines en la sociedad de la información* (3a. ed.). Granada: Comares («Estudios de Derecho Privado»).

Garrote, I. (2015). *La responsabilidad de los intermediarios en Internet en materia de propiedad intelectual*. Madrid: Tecnos.

Goldstein, P. (1994). *El copyright en la sociedad de la información*. Alacant: Publicaciones de la Universidad de Alicante.

González Gonzalo, A. (2001). *La propiedad intelectual sobre la obra audiovisual*. Granada: Comares.

Hugenholtz, P. B. (coord.) (2000). *Copyright and electronic commerce - legal aspects of electronic copyright management*. Londres: Kluwer.

Lessig, L. (2001). *El código y otras leyes del ciberespacio*. Madrid: Taurus.

Litman, J. (2000). *Digital copyright*. Nova York: Prometheus Books.

O'Callaghan, X. (coord.) (2011). *Los derechos de propiedad intelectual en la obra audiovisual*. Madrid: Dykinson.

Moreno Martínez, J. A. (2008). *Límites a la propiedad intelectual y nuevas tecnologías*. Madrid: Dykinson.

Pérez de Castro, N. (2001). *Las obras audiovisuales. Panorámica jurídica*. Madrid: Editorial Reus.

Reinbothe, J.; Von Lewinski, S. (2002). *The WIPO Treaties 1996. Commentary and Legal Analysis*. Londres: Butterworths.

Rodríguez Tapia, J. M. (2008). *Fotografía y derechos de autor*. Madrid: Editorial Reus.

Rogel Vide, C.; Valdés Díaz, C. (dirs.) (2012). *Obras originales de autoría plural*. Madrid: Editorial Reus.

Sáiz García, C. (2002). *Obras audiovisuales y derechos de autor*. Navarra: Aranzadi.

Salokannel, M. (1997). *Ownership of rights in audiovisual productions: a comparative study*. Londres: Kluwer Law International.

Strowel, A. (1993). *Droit d'auteur et copyright: divergences et convergences*. Brussel·les: Bruylant.

Strowel, A.; Derclaye, E. (2001). *Droit d'auteur et numérique: logiciels, bases de données, multimedia*. Brussel·les: Bruylant.

